

*Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Відокремленого структурного підрозділу «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти» Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(протокол № 6 від 20 червня 2017 р.)*

Рецензенти:

Дутка Г.Я., доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної та виховної роботи Львівського інституту економіки і туризму;

Герус Л.М. кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник, завідувач відділу народного мистецтва Інституту народознавства Національної академії наук України;

Якимович О.Н., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник наукового відділу, доцент кафедри менеджменту та соціальних наук Львівського інституту банківської справи УБС НБУ.

Вікова спадщина українського народу: регіональний аспект : зб. наук. праць / [упорядник Л. В. Сліпчишин] ; ЛННЦ ПО НПУ ім. М. П. Драгоманова, НМЦ ПТО у Льв. обл., ДНЗ «ХПТУ ім. Й. П. Станька». – Львів : СПОЛОМ, 2017. – 196 с. – Бібліогр. в кінці ст. – ISBN 978-966-919-290-5.

До збірника увійшли статті, присвячені висвітленню результатів наукових досліджень і практичного досвіду професійної освіти і навчання, художньої освіти, збереження і розвитку традиційних народних художніх промислів.

Розглянуто питання регіонального аспекту збереження вікової спадщини, ролі особистості в культурологічних процесах, проблеми підготовки майбутніх фахівців художнього профілю, збереження етнотрадицій в умовах глобалізаційних змін.

Для науковців, педагогів, методистів, керівників і працівників органів освіти, усім, кому не байдужі проблеми художньої професійної освіти і навчання молоді, збереження етнотрадицій та вікової спадщини народу.

© ЛННЦ ПО НПУ імені М.П. Драгоманова,
ДНЗ «ХПТУ ім. Й.П. Станька», 2017.
© В-во «СПОЛОМ», 2017

ISBN 978-966-919-290-5

ЗМІСТ

ВІКОВА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Дубницька О.М.	Вікова спадщина Тернопільщини: народні художні промисли.....	5
Масловська М.В.	Заняття та матеріальна культура жителів Житомирського Полісся.....	17
Левик А.С.	Художні промисли в контексті збереження та охорони культурної спадщини.....	26

РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ В КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Дещиця (Квас) Н.В.	Коріння мого роду	37
Мартинюк С.Л.	Іван Севера (Шігель) – видатний скульптор і педагог.....	46
Сліпчишин Л.В.	Життєвий шлях Павла Придаткевича у контексті культурно-освітнього розвитку Яворівщини	61

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХУДОЖНЬОГО ПРОФІЛЮ

Богдадюк М.В.	Зміст технології навчання різьбленню деревини у професійно-технічних навчальних закладах.....	75
Гевало В.М.	Художнє професійно-технічне училище ім. Й. П. СТАНЬКА: сучасний стан та перспективи розвитку.....	81
Гузюк В.Б.	Не розгубити майстерності предків.....	92
Дюг Н.В.	Розвиток етнокультурного світогляду фахівців художнього профілю (з досвіду роботи).....	99
Колісник-Гуменюк Ю.І.	Професійна підготовка майбутніх фахівців художнього профілю як педагогічна проблема.....	107
Копельчак М.П.	До проблеми модернізації професійної підготовки фахівців народних художніх промислів.....	118
Стечкевич О.О.	Організаційно-педагогічні умови використання ІКТ та СППЗ у підготовці фахівців художнього профілю.....	124
Якимович Т.Д.	Сучасні вимоги до професійно-практичної підготовки фахівців з художньої обробки деревини.....	136

15. Василь Стефаник. Гіпс. 1949.

Список використаних джерел

1. Бадяк В. Фундатори. Львівська національна академія мистецтв: 1946-1955 рр. / В. Бадяк. – Львів : ЛНАМ, 2007.
2. Бадяк В. У час відлиги. Львівська національна академія мистецтв: 1953-1964 рр. / В. Бадяк. – Львів: ЛНАМ, 2016.
3. Горинь Б. У пошуках берега: життя і творчість скульптора Івана Севери / Б. Горинь ; передм. і ред. М. Ільницький. – Л. : Інститут українознавства НАН України, 1995. – 239 с.
4. Кривавич Д. Іван Севера / Д. Кривавич. – К. : Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1958.
5. Художественный календар: 100 памятных дат. – М. : Советский художник, 1971.

УДК 377.3:745.51:75

Сліпчишин Л.В.,

Відокремлений структурний підрозділ
«Львівський навчально-науковий центр
професійної освіти»

Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова,

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ПАВЛА ПРИДАТКЕВИЧА У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО РОЗВИТКУ ЯВОРІВЩИНИ

У статті розглянуто роль Павла Придаткевича у становленні художнього фахового шкільництва на Яворівщині. Проаналізовано життєвий і професійний шлях

педагога і митця, виділено його внесок у формування традицій яворівського народного мистецтва. Показано наступність творчої діяльності родини Придаткевичів.

Ключові слова: культурно-освітній простір, фахове шкільництво, фахівець художнього профілю, Павло Придаткевич, Яворівщина.

The Pavlo Prydatkevych's role in formation of professional art education in Yavoriv district is discussed. The lifepath and professional path of the teacher and artist is analyzed, his contribution to the formation of Yavoriv folk art traditions is highlighted. The continuity of Prydatkevych' family creativity It is shown.

Keywords: cultural and educational space, professional education, art profile specialist, Pavlo Prydatkevych, Yavoriv district.

В статье рассмотрена роль Павла Придаткевича в становлении художественной профессиональной школы на Яворовщине. Проанализированы жизненный и профессиональный путь педагога и художника, выделен его вклад в формирование традиций яворовского народного искусства. Показана преемственность творческой деятельности семьи Придаткевич.

Ключевые слова: культурно-образовательное пространство, профессиональное образование, специалист художественного профиля, Павел Придаткевич, Яворовщина.

У пошуку джерел особистісного чи колективного успіху все більша увага аналітиків звертається до біографічного методу. Ґрунтовні дослідження деяких маловідомих сторінок життєвого шляху особистостей або подій, які впливали на розвиток громади завдяки активній позиції цих людей, дають можливість краще зрозуміти їх роль у різних сферах життя суспільства.

Сьогодні у пошуку власної ідентичності українському суспільству важливо зміцнювати і поглиблювати історичну пам'ять, яка ґрунтується на вчинках людей, які вони здійснюють протягом життя. Розмірковуючи над причинами сучасної деградації деяких суспільств, російський філософ культуролог і письменник Г. Померанц дійшов до висновку про те, що: «Світ змінився, що п'ять років він інший, і все старе викидається з корабля сучасності. Зростають мільярди людей, для яких святині, які відкрились малограмотним пастухам, не вартують і ламаного гроша». У результаті цього зростає кількість людей, що інтелектуально не вирости, не довчилися, невігласів, які призводять до виникнення ницості і духовного занепаду. Проте, на його думку, вихід полягає в тому, що однією з особливостей величних культурних світів є здатність до «історичного повороту, переходу від розширення назовні до внутрішнього зростання, від участі у відцентрових процесах до споглядання духовного центру і покаяттю за відрив від нього...». Цей шлях лежить через культуру та освіту, де особистості «можуть і повинні вчити паузі споглядання» [10]. У цьому контексті актуальним є дослідження ролі особистості, яка здійснила вплив на розвиток культурно-освітнього простору, співрозмірного змінам у громаді чи суспільстві. У регіональному аспекті зростає актуальність дослідження впливу таких особистостей на перебіг культурно-освітніх процесів, які сприяли збереженню локальних особливостей.

Метою статті є висвітлити роль Павла Придаткевича у становленні художнього навчального закладу, що здійснював підготовку фахівців для потреб регіону, у часи австрійсько-польського панування у Східній Галичині. *Задачі статті: проаналізувати* життєвий і професійний шлях Павла Придаткевича; *виділити* його внесок у формування традицій

яворівського народного мистецтва; *показати* наступність творчої діяльності в родині Придаткевичів.

Дослідження 120-річної історії художнього професійно-технічного училища імені Й.П.Станька показало, що цей заклад у всі історико-політичні часи відігравав значну роль у підготовці фахівців для діяльності, яку сьогодні економісти, державні управлінці називають «конкурентною перевагою» локального масштабу – художньої обробки дерева. На всіх етапах, починаючи від заснування навчального закладу в 1896 році, актуальною проблемою і ключовим економічним завданням було створити конкурентоздатний продукт та організувати його просування на внутрішньому і зовнішньому ринках. Спочатку основним продуктом були дерев'яні іграшки, які у місті Яворові та його околицях мали свій колорит, особливості та традиції. Проте попит на них зменшувався разом із розвитком промисловості, яка давала нові матеріали для виготовлення іграшок. Починаючи з 1899/1900 н.р., Яворівська забавкарська школа почала переорієнтовуватися із забавкарства на художню обробку дерева, зокрема на різьблення [6]. Основний напрям діяльності – підготовку столярів-червонодеревців-різьбярів – школа зберегла протягом 120 років (з невеликими перервами в часи воєнних дій), відчуючи на собі вплив соціально-політичних подій у складі різних держав.

Одним із внутрішніх чинників, яким школа завдячує довголітнє існування, є потенціал управлінського менеджменту. У другій половині XIX століття в Австро-Угорщині сформувався механізм відкриття фахових шкіл, який базувався на позиції громади щодо потреби в ній та державному підході щодо організації її роботи. Прикладом дії цього механізму є багаторічна діяльність фахової школи, яка почала працювати в місті Яворові, а тепер локалізується в смт Івано-Франкове Яворівського району.

Народився Павло Придаткевич у старовинному селі Старий Збараж Збаразького повіту Тернопільського воєводства. Його дід Партика був місцевим бургомістром, а батько навчав молодих дяків. З малих років Павло вирізнявся серед дітей допитливістю і потягом до творчості. Знайомі батьків звернулися до відомих львівських родин Барвінських, Вахнянинів і Шухевичів із проханням допомогти здібному сільському хлопцеві отримати освіту. У віці 15 років при допомозі цих родин він вступив на навчання до Державної школи прикладного мистецтва (школа рисунку і моделювання) при Промисловому музеї у Львові. Протягом чотирьох років навчання творчі здібності хлопця розвивались на заняттях, які проводили професори Тадей Генрик Заак, Юлій Белтовський, Тадей Вишньовецький, Марцель Бялобжеський і директор Вікентій Трішніц. За значні успіхи в навчанні відділ Галицького крайового уряду за сприяння д-ра Романовича призначив стипендію на два роки навчання у Вищій фаховій школі меблярства і столярства при Віденському Технологічному музеї. Після закінчення останньої Павло Придаткевич був скерований як інструктор на роботу в с. Живець-Заблоць біля Кракова, де в той час працювала Крайова промислова школа столярництва і забавкарства.

У середині XIX століття в Європі набула поширення виставкова діяльність, метою якої було ознайомлення з продукцією національної економіки та популяризація народних художніх промислів і ремесел. У Східній Галичині промислові виставки відбулись у таких містах, як: Львів (1877, 1882, 1887, 1894, 1905 рр.), Станіслав (1879 р.), Тернопіль (1885, 1887 рр.), Косів (1904 р.), Стрий (1909 р.) [8, с. 49]. На кожній з них експонувалися різьблені речі, найкращі з яких відзначалися нагородами. За рік до Львівської виставки 1894 року П. Придаткевич отримав

завдання підготувати різьблений твір мистецького рівня. За цей твір він отримав на виставці бронзову медаль.

Коли визріла потреба у створенні професійної школи деревообробки у Східній Галичині, Крайовий відділ освіти скерував молодого амбітного директора столярної школи в с. Живець-Заблоць Владислава Алойзи Нємчиновського організувати в повітовому місті Яворові (біля Львова) школу дерев'яного забавкарства. З першого вересня 1896 р. і протягом року він організовує роботу школи: розробляє структуру, формує колектив, складає ресурсний план і замовлення необхідного обладнання, починає формувати матеріальну базу школи, розпочинає навчальний рік. Оснащення майстерень школи основним обладнанням було заплановано на наступний 1897 рік.

У серпні 1897 р. В. Нємчиновський був відізваний Крайовим відділом освіти з Яворівської навчальної майстерні для виготовлення забавок (яку частіше називали забавкарською школою), бо мав вже інше завдання – організувати в м. Кальварії Зебжидівській нову Крайову столярну школу. Оскільки раніше В. Нємчиновський у Живцю працював із здібним молодим майстром-різьбярем П. Придаткевичем, він рекомендував його на посаду директора [11].

З огляду на важливість розвитку забавкарського промислу в краї протягом 1898 року в «Przewodniku przemysłowemu» чотири рази згадувалась робота Яворівської школи.

Одне з повідомлень у розділі «Хроніка» стосувалося участі школи у Виставці продукції крайової промисловості, на якій промисловці та ремісники представляють свої кращі вироби, що демонструють сучасні шляхи розвитку промислу. Оскільки повідомлення було надруковане в березні, то й його початок відповідний: «Про весну думала також забавкарська

школа в Яворові, присилаючи новий транспорт із виготовленими там забавками. Там є візки з більшими кіньми, сильні, на добрих колесах, так що можна ними безпечно возити пісок, палка з кониками для хлопців, практичні лопатки, граблі, тачки і т.д. На шкільних виробих вже видно успішний поступ. Крім того, тут є також вироби давнього яворівського домашнього промислу, а саме дерев'яні ложки, колотушки, качалки до тіста, макогони і т.д., які якраз вчасно нагадують про себе в переддень виготовлення святкових виробів» [13, с. 70]. У квітні вже з'явилась стаття П. Придаткевича про особливості яворівського домашнього промислу, труднощі й успіхи в роботі школи. Вартою уваги є згадка про роль І. Шептицького в роботі школи, коли вона відчула брак коштів на організацію безперебійної роботи: «Допоміг у цьому питанні яворівський Повітовий відділ, який на цю мету виділив кредит у 800 злотих під 4 %, що разом із безповоротною допомогою в 200 зл., надану Крайовим відділом, разом утворило оборотний капітал в 1000 зл. У цьому питанні багато допоміг маршалок Повітової ради граф Ян Шептицький, який дуже посприяв розвитку промислу, щоб підняти здатність мешканців повіту заробляти» [12, с. 80].

Як писав Й. Гронський, забавкарська школа мала багато замовлень, які виготовляли разом працівники й учні. Оскільки статус школи вимагав в основному практичної підготовки, то школа була орієнтована на виконання замовлень, які мав шукати, в першу чергу, адміністратор школи, а завдання ректора було слідкувати за навчальним процесом. Школі дозволялося брати вироби для продажу від інших майстрів-різьбярів. У 1899 році школа від продажу виробів заробила 4200 корон (газета «Діло» 1900, № 112). П. Придаткевич як директор школи докладав багато зусиль для того, щоб одержувати замовлення з різних кінців країни. На той час

школа співпрацювала з 58 крайовими фірмами, а також із однією з Варшави та однією з Буковини. Замовлень було так багато, що учням доводилося працювати і на канікулах [3, с. 108–109].

У Яворові П. Придаткевич заприятелював із місцевим учителем Андрієм Мареніним, дім якого був відкритий для свідомих українців. За час директорства Придаткевича в деревообробній школі рисунку навчав А. Маренін. Навіть після того, як у 1905 році його офіційно затвердили директором яворівської школи ім. Тараса Шевченка, він надалі співпрацював із фаховою школою. Цьому сприяло і розташування шкіл: нова мурована будівля деревообробної школи виросла навпроти школи ім. Тараса Шевченка. Вони обидва були в числі лідерів патріотичної інтелігенції м. Яворова і Яворівщини [1, с. 727]. Робота на посаді директора займала багато часу, було багато проблем виробничого характеру, адже це були роки становлення фахової школи. Проте і П. Придаткевич вніс свій внесок у роботу школи ім. Тараса Шевченка.

Із нагоди 40-ліття заснування «Просвіти» на початку лютого 1909 року у Львові проходив перший український просвітницько-економічний конгрес, на якому було критично проаналізовано та оцінено багаторічну діяльність товариства, виявлено його здобутки, намічено шляхи і способи планування продуктивної праці на майбутнє [4, с. 9]. До президії конгресу входили визначні діячі українського руху не лише з Галичини, але й Великої України: І. Горбачевський, М. Грушевський, О. Кобилянська, Н. Кобринська, Олена Пчілка, К. Левицький, І. Пулюй, Ю. Романчук, С. Смаль-Стоцький, І. Франко, Є. Чикаленко, Є. Олесницький та ін. Серед присутніх був активний діяч яворівського осередку «Просвіти», педагог Яворівської школи деревного промислу П. Придаткевич, який у своєму виступі торкнувся проблем

домашнього промислу, висвітлив його стан і перспективи. Перший український просвітницько-економічний конгрес показав, що в різних регіонах, де живуть українці, проблеми подібні, їх подолання потребує консолідації сил і вироблення відповідної стратегії. Таку роль може виконувати «Просвіта», членом якої має бути кожен свідомий громадянин, а її видання повинні розширювати світогляд населення і піднімати народний дух.

Починаючи з 1871 року, українські активісти тричі порушували питання перед Сеймом про відкриття в Яворові державної української гімназії і отримували відмову. На початку ХХ ст. все активніше почали створюватись приватні навчальні заклади, що підштовхнуло українських патріотів ще до однієї спроби – відкрити приватну українську гімназію. Спроба виявилася успішною. і гімназія розпочала роботу в 1908 /1909 н. р. спочатку в приміщенні читальні «Просвіти», потім у новозбудованому будинку «Народний дім», а в травні 1910 року перейшла до власного будинку. З метою поширення ініціативи щодо приватних освітніх закладів було створено два комітети: львівський та яворівський. П. Придаткевич разом з А. Мареніним були членами місцевого комітету, який очолював І. Загаєвич. Оскільки кількість бажаючих навчатися в гімназії вже після першого року роботи значно зросла, виникло питання про збір коштів на нове приміщення. Активність П. Придаткевича, керівника державної фахової школи з польською мовою навчання, в питанні створення і функціонування української гімназії негативно вплинуло на його становище. У 1910 році Крайовий відділ призначає на посаду директора Войцеха Пшедвоєвського, а П. Придаткевича залишають у школі на посаді інструктора. Одночасно він почав працювати в українській гімназії (1910-1912 рр.), але через певні обставини, пов'язані з деревообробною школою, припинив

там роботу. У подальшому він ще один навчальний рік пропрацював у гімназії (1927–1928) [2, с. 421].

Коли почалася польсько-українська війна, 2 листопада 1918 року школу зайняла українська революційна влада, в числі якої був інструктор П. Придаткевич, якому було доручено наглядати за школою. Нова влада відсторонила працівників школи від роботи, а директора було арештовано і заслано до Тернополя. Проте через воєнні дії увесь 1918/1919 навчальний рік школа не працювала [6, с. 2].

Інспектор Крайової кураторії Людвіг Міскі, який в жовтні 1923 року перевіряв Крайову школу деревообробного промислу в Яворові, у звіті критично поставився до роботи інструктора П. Придаткевича. Критика була спрямована на те, що він недостатньо працює в бібліотеці в пошуку нових орнаментів. А ті, які він розробив, недбало виконані, вони швидше нагадують пошуки сучасних стилевих особливостей. Його дивувало те, що хороший скульптор-різьбяр, випускник школи при Віденському Технологічному музеї, недбало готується до занять. Як результат, П. Придаткевича залишили на випробувальний термін, під час якого він мав усунути в роботі недоліки методичного характеру. До цього висновку можна було б поставитися з довірою, проте минуло зовсім небагато часу від українсько-польської війни, в якій П. Придаткевич брав активну участь на українській стороні, тому до його роботи керівництво ставилось з упередженням. Крім того, було відомо, що його син Роман служив в українському війську. У 1927 році школу перевіряв інженер Юзеф Хорнум, який позитивно відізвався про його роботу. А вже в 1933 році роботу школи знову перевіряв Л. Міскі, який добре пам'ятав минуле П. Придаткевича. У звіті він підкреслив чесноти інструктора, а саме: здібний скульптор-різьбяр; є на хорошому рахунку в адміністрації, не зважаючи

на те, що в минулому судився з директором Станіславом Гноїнським (після подій польсько-української війни) [5].

Протягом усього часу роботи в школі на посаді інструктора Павло Придаткевич був штатним працівником на повну ставку, в першу чергу тому, що був талановитим художником-різьбярем, за що його і цінували при різному керівництві в краї. Офіційно у 1932 році він вийшов на пенсію з посади інструктора Яворівської Державної школи деревообробного промислу, про що традиційно повідомлялось у державному освітньому виданні [9, с. 20], хоча із звіту Л. Міскі можна зробити висновок, що він продовжив працювати ще рік.

Про П. Придаткевича з вдячністю згадували учні та ремісники, яким він давав корисні поради. Вже на пенсії він мав більше часу, тому займався справами музею «Яворівщина», працював над різними мистецькими проектами. До найвизначніших робіт митця належать: «Пастуша ідилія»; портрет архітектора Івана Левинського; герб Галицької України на вежі Українського Народного дому в м. Яворові (знищений в радянський період); постать Спасителя на хресті та різьблена плакета на пошану оперного співака Олександра Мишуги [7, с. 659].

Творчими особистостями були і нащадки Павла Придаткевича. Син Роман Придаткевич був активним учасником культурного життя української громади в США. Він разом з М. Гайворонським був засновником української музичної консерваторії в Нью-Йорку, до якої вступала молодь українського походження. Оскільки Р. Придаткевич успішно займався різноманітною музичною діяльністю, він був обраний дійсним членом Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, а також низки американських професійних музичних і композиторських організацій та товариств. Онука Ганна (Романівна) Придаткевич була здібним педагогом-

музикантом. Правнук Теодор Кухар – відомий у світі диригент, який працював з багатьма симфонічними оркестрами, зокрема, з Національним симфонічним оркестром України. Його співпраця з оркестром розпочалася у 1992 році, а протягом 1994–1999 років він був головним диригентом оркестру. Т. Кухар є також організатором Австралійського фестивалю камерної музики в Таунсвіллі (Північний Квінсленд, Австралія).

Таким чином, із наведеної вище інформації можна дійти висновку про те, що на життєвий і професійний шлях талановитого різьбяр Павла Придаткевича великий вплив мали суспільно-політичні події. Вони не дали йому займатись повною мірою мистецькою діяльністю, але сформували його як сильну особистість, яка в несприятливих умовах доклала багато зусиль до розвитку українського шкільництва, української культури і мистецтва на Яворівщині. Практично вся його професійна діяльність відбувалась в одному навчальному закладі, в якому він пропрацював офіційно 34 роки. За цей час було підготовлено багато фахівців художньої обробки деревини. Серед них був і Йосип Станько. Для багатьох із випускників навчання в Яворівській державній школі деревного промислу було першою сходиною до Храму мистецтва. Якщо талант Павла Придаткевича найбільше розвинувся в художньо-прикладному мистецтві, то вже його нащадки проклали шлях до Храму музики.

Список використаних джерел

1. Андрій Маренін // Яворівщина і Краковеччина. Т. XXXVII : рег. іст.-мемуар. зб. / Наук. тов-во ім. Шевченка. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1984. – С. 727–728.

2. Велигорський І. Історія гімназії Рідної школи в Яворові / І. Велигорський // Яворівщина і Краковеччина. Т. XXXVII : рег. іст.-мемуар. зб. / Наук. тов-во ім. Шевченка. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1984. – С. 407–442.

3. Гронський Й. Нариси історії Яворівщини/ Й.Гронський. – 3-є вид. – Львів : Коло, 2012. – 240 с.

4. Жук Андрій – український емігрант, член президії «Спілки визволення України» Статті Жука А. «Земство і українська книжка», «Наше економічне становище і вихід з нього». Просвітньо-економічний конгрес в 1909 р. Стаття В.Васюка «Український хаос продовжується». Відозва «до українського народу». 1909–1936 рр. // ЦДАВО України. Ф. 3807. Оп. 2. Спр. 15. 32 арк.

5. Звіт про перевірку діяльності державної промислової школи деревообробного промислу в Яворові. 1923-1935. (Wizytacja Krajowej szkoły Przemysłu drzewnego w Jaworowie) // ЦДІА України у Львові. Ф. 179. Оп. 4. Спр. 629. 52 арк.

6. Історична довідка про державну школу деревообробного промислу в м.Яворові. 1938 р. // ЦДІА України у Львові. Ф. 179. Оп. 4. Спр. 633. 11 арк.

7. Рудницький А. Роман Придаткевич – скрипаль і композитор / А. Рудницький, О. Залеський // Яворівщина і Краковеччина. Т.ХХХVII : регіон. історико-мемуарний збірник / Наукове товариство ім. Шевченка. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1984. – С.693–696.

8. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія. художні позиції : моногр. / Р. Шмагало; Львів. нац. акад. мистец. Ф-т історії та теорії мистец. – Л. : Укр. Технології, 2005. – 528 с.

9. Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego [Електронний ресурс]. – Lwów. – 1932. – N 1. – 25 stycznia. – Режим доступу: <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/plain-content?id=265820> (дата звернення 15.06.2016). – Назва з екрану.

10. <http://hippusha.livejournal.com/106433.html>

11. Mosurski A. Pierwszy dyrektor - Władysław Jan Alojzy Niemczynowski [Електронний ресурс] / А. Mosurski. – Режим

доступу: <http://www.zsken.edu.pl/index.php/szkola/informacje-o-szkole/historia-szkoly/46-pierwszy-dyrektor-wladysaw-jan-alojzy-niemczynowski> (дата звернення 1.08.2016). – Назва з екрану.

12. Prydatkewicz P. Przemysł domowy jaworowski i jego handel / P. Prydatkewicz // Przewodnik przemysłowy. — 1898. — Rocznik III. — N 7. — S. 78–80.

13. T.Z.P.K.//Przewodnik przemysłowy.—1898.—N6.—S.70